

MENIGHETSRAÅDET FOR DOMKIRKEN I KRISTIANSAND

v/ leder Svein Takle, svein.takle@uia.no

12.12.2018

Kirkerådet

post.kirkeradet@kirken.no

UTTALELSE OM DEN NORSKE KIRKES ORDNING

Vårt grunnlag for å mene noe om Kirkerådets utkast til kirkeordning

Domkirken menighet i Kristiansand tilhører en landsdel og en kommune som viser stor forståelse og raushet overfor Den norske kirke. Vi har et kirkelig fellesråd med godt utbygd og velfungerende sekretariat. Men vi vet at situasjonen ikke er like positiv for alle menigheter rundt om i landet, og at vi for vår del må sies å være privilegert.

Derfor ser vi det også som et ansvar - slik alle høringsinstanser bør - å ha et tydelig fokus på prinsipiell, helhetlig og solidarisk tenkning om kirkens ordning. Sentralt for oss står ekstern finansiering og intern organisering – som vi mener henger nøye sammen. Som fri og selvstendig kirke i et flerkulturelt samfunn bør vi dessuten - i den grad det er mulig og rimelig - likestilles med andre trossamfunn.

I forrige høringsrunde gikk vi inn for statlig fullfinansiering og én lokal arbeidsgiverlinje. Men Kirkemøtets flertall ville det annerledes - Den norske kirke skal fortsatt ha både statlig og kommunal finansiering. Etter alt å dømme vil dette fortsatt kreve to arbeidsgiverlinjer.

I Kirkerådets høringsbrev heter det: «Disse bestemmelser er ikke ment å medføre endringer i dagens ordninger.» Respekt for kirkens historie og tradisjon er riktig og viktig, men det kan også hindre oss i å se nye og bedre løsninger. Vi hadde en historisk mulighet til å tenke nytt og prinsipielt om hva det i vår tid vil si å være en fri og selvstendig folkekirke. Inntil videre flikker Kirkerådet på norske særordninger fra tiden som «statens religionsvesen».

Kirkerådets utkast til kirkeordning opplever vi derfor som skuffende. På vedtatte premisser er det formodentlig likevel relevant. Men for vår del går vi ikke nøyere inn på utkastet – vi er mer opptatt av grunnleggende spørsmål om ekstern finansiering og intern organisering. Det siste skal Kirkemøtet etter hvert ha ansvaret for – noe som i en fri folkekirke er riktig og naturlig. Men dermed faller viktige spørsmål utenfor i denne omgang.

I det følgende vil vi gå nøyere inn på hvorfor vi i denne fase av prosessen er opptatt av ekstern finansiering og intern organisering. Vi tror at det her er viktige signaler å gi til politikerne før Stortinget til våren vedtar en ny trossamfunnslov.

Én finansieringskilde

I forrige høringsrunde ble finansiering av Den norske kirke livlig debattert. Kanskje burde det da ha blitt klarere presisert at kirkens midler som mottas fra stat og kommune, ikke er milde gaver. Fra begge parter er midlene prinsipielt å forstå som innbetalt kirkeskatt fra Den norske kirkes medlemmer. Slik sett er det underordnet hvilken instans som utbetaler.

De fleste høringsinstanser i forrige runde var negative til statlig fullfinansiering. En ofte gjentatt begrunnelse for å holde fast på både stat og kommune var: «Vi vet hva vi har, ikke hva vi får». Men mye av det som kom til uttrykk i den offentlige debatten, var preget av taktikk og manglende vilje til prinsipiell og solidarisk helhetstenkning. I en fri og selvstendig kirke er en slik form for argumentasjon ikke akseptabel.

Men ikke bare var dette taktikk fremfor prinsipiell vurdering av hva en fri og selvstendig kirke skal være, hvordan den skal fungere og hvordan den skal fordele sine midler. For kirken som helhet var det dårlig taktikk – og dette lar seg dokumentere. Mange i Den norske kirke - men ikke minst utenfor - vil med rette også spørre, om vi som fri og selvstendig kirke i et flerkulturelt samfunn fortsatt bør ha en særstilling i forhold til alle landets kommuner.

Forut for dagens situasjon ligger en lang og kompleks historie – bl a at prestene før hadde inntekt fra gårdsdrift, fiske og jakt samt fra avgifter, leieinntekter og betaling for kirkelige tjenester. Etter hvert ble arbeidet med «det jordiske» for omfattende og inntektene for usikre. Heller ikke menighetene med deres ansvar for drift og forvaltning av kirker, kirkegårder og kirkegods hadde den nødvendige økonomiske bærekraft.

Prestene kom etter hvert over på Statens lønnsbudsjett. For menighetene kom kommunene inn som støttespillere ved drift av kirker og kirkegårder – dette mot å overta det som måtte være av inntekter. Men inntektene ble stadig mindre og kommunenes tilskudd til Den norske kirke ble stadig større. Kommunale og statlige bidrag har fordelt seg med ca 2/3 og 1/3.

Det som bør stå klart for oss alle er at innhenting og fordeling av kirkens midler kan bli mye enklere og mer kostnadseffektivt. Midler hentes idag inn fra 422 kommunestyre til 422 fellesråd (fra 2020 ca 350) og fra dem videre til menighetene. I tillegg kommer statlige bevilgninger til prester og kirkelige råd. Fra én statlig kilde kunne alle midler gått til Kirkerådet, videre til 11 bispedømmer, så til 107 prostier og derfra til menighetene.

Dagens finansieringsordning er med andre ord basert på i alt 845 bevilgningsorganer. Med statlig fullfinansiering kunne det vært ikke bare langt færre, men også rent kirkelige organer - totalt ikke mer enn ca 120. Dette ville fremfor alt vært en riktigere måte å tenke kirke på.

Vi kan da se for oss en avvikling av alle fellesråd, en forsiktig utbygging av Kirkerådets sekretariat og 11 bispedømme-sekretariater, samt opprettelse av 107 nye prosti-sekretariater. Hvert prostiråd kunne utrustes som fellesrådet i en relativt stor bykommune. Og i mange tilfeller kunne nok fellesrådets sekretariat med bemanning overtas uten store forandringer.

Forslaget forutsetter en minst like stor overføring fra Staten som det idag kommer fra både stat og kommune. Alle innsparinger måtte komme kirken til gode. Ordningen kunne ha gitt en betydelig innsparing og forenkling for kirken som helhet. Det er ikke innlysende at Stortinget vil måtte motsette seg dette – prinsipielt dreier det seg om én og samme kirkeskatt. Det er heller ikke mulig å se noen legitime kirkelige hensyn som skulle hindre det.

Forslaget ble altså nedstemt på Kirkemøtet. Men så langt vi kjenner saken, skjedde det uten inngående økonomisk analyse av vinning og tap, og uten reelle forhandlinger med Staten. Hvis dette er riktig, er det både uheldig og kritikkverdig. I så fall er det heller ikke til å undres over at «vi vet ikke hva vi får». Den norske kirkes hardt pressede økonomi burde tilsagt en åpen tilnærming til alle mulige alternativer. I høyeste grad gjelder det fortsatt.

Én felles arbeidsgiverlinje

Den norske kirke har et åpenbart behov for én felles arbeidsgiverlinje. I praksis vil det bety rent kirkelige enheter med prostiråd fremfor dagens «halvkommunale» fellesråd. Knappt noen annen kirke holder seg med et menighetenes fellesråd på kommunalt nivå - dette er en norsk sær-ordning for Den norske kirke som «stats- og kommunekirke».

Vi kjenner heller ikke til noen annen kirke med to arbeidsgiverlinjer i menigheten, hvorav den ene har en rent merkantil karakter og gjelder flesteparten av de ansatte. Her snakker vi om blant andre daglig leder, kirketjener, trosopplærer og vigslende diakoner, kantorer og kateketer.

Som fellesrådets daglige leder er kirkevergen forvalter av menighetenes kommunale midler til drift av kirker, kirkegårder og menighetskontorer. I denne egenskap har kirkevergen også blitt administrativ leder for de fleste av menighetens ansatte - men er ikke derfor «kirkesjef».

Kirkevergen har i prinsippet en delegert myndighet fra menighetene i en kommune, og har fått stor makt og innflytelse - også på indre liv og virksomhet i mange menigheter. Med den kapasitet og kompetanse fellesrådet har utviklet, er dette forståelig, men formelt sett uriktig.

Handlingsrommet for et menighetsråd er nemlig blitt tilsvarende redusert. Etter loven er det menigheten som er kirkens grunnenhet, og det er menighetsrådet som har myndighet til å opptre på menighetens vegne. Her er det store konfliktmuligheter.

Det hender også at de ulike aktørene på bispedømme-, prosti- og kommunenivå utøver ledelse som overlapper. Med to arbeidsgiverlinjer er det dessuten ulike rettigheter og arbeidsvilkår for stabsmedlemmene – noe som forståelig nok kan oppleves urettferdig.

Det ville bli prinsipielt helt galt å tenke at også prestene skal ha kirkevergen som overordnet – ikke biskop og prost. Det er tjenesten med ord og sakrament som konstituerer menigheten, og i alle evangelisk-lutherske kirker er prestene under tilsyn av en biskop eller tilsynsmann.

På denne bakgrunn er det urealistisk å tro at vi med både statlig og kommunal finansiering kan oppnå én felles arbeidsgiverlinje i menigheten. Kirkemøtets valg av finansieringsmåte har altså negative konsekvenser for ledelse og arbeidsforhold på lokalt nivå i kirken.

Når det meste likevel går bra, er det ikke på grunn av, men til tross for dagens ordning. Gode og samarbeidsvillige medarbeidere i ulike posisjoner og velvillige og rause kommuner er nok mye av årsaken. Svakheten ved dagens ordning kommer først til syne når det oppstår konflikter. Og fra tid til annen kan dette slå svært destruktivt ut for menigheter og ansatte.

Når dette er sagt, ønsker vi ikke noe forbud mot at kommuner fortsatt kan se med velvilje både på Den norske kirke og alle andre trossamfunn de måtte ønske å støtte i deres lokale virksomhet. Men det er viktig å plassere et hovedansvar for kirkens finansiering hos Staten – ikke minst fordi det er en nødvendig forutsetning for ryddig ledelsestruktur i menighetene.

Oppsummering

Menighetsrådet for Domkirken i Kristiansand mener at Kirkerådet på denne bakgrunn snarest mulig bør utrede og vurdere om Den norske kirke kan få:

- **Én finansiell kilde ved statlig fullfinansiering.**

Prinsipielt sett er det både riktig og viktig at en fri og selvstendig kirke på denne måten og ved egne, representative organer får prioritere oppgaver og fordele ressurser.

Det gjør det dessuten mulig å få en enklere, mer kostnadseffektiv og mer rettferdig fordeling av kirkens midler til både store og små menigheter, i både rike og fattige kommuner, og for kirken som helhet kan det gi en betydelig innsparing og forenkling.

I et flerkulturelt samfunn er det også ønskelig at vi som fri kirke mest mulig er på linje med andre trossamfunn når det gjelder avstand og selvstendighet i forhold til alle offentlige myndigheter.

- **Én arbeidsgiverlinje i menigheten med klar fordeling av ansvar og myndighet.**

Dette innebærer en relativt homogen intern organisering av rent kirkelige enheter innenfor 107 noenlunde sammenlignbare prostier med valgte prostiråd der alle menigheter er representert.

Prostiets sekretariat bemannes omtrent som for dagens fellesråd i en relativt stor bykommune - med prost, kirkeverge og tilstrekkelig med kompetente medarbeidere fra nåværende fellesråd i aktuelle kommuner.

Arbeidsgiverlinjen vil med dette gå fra biskop og bispedømmeråd med stiftsdirektør som merkantilt ansvarlig, videre til prost og prostiråd med kirkeverge som merkantilt ansvarlig, og til menighetens sokneprest og menighetsråd med daglig leder som merkantilt ansvarlig.

For alle landets menigheter – også små menigheter i ressursvake kommuner – vil dette totalt sett gi bedre grunnlag for kompetent, effektiv og rettferdig forvaltning i økonomiske, juridiske, personalmessige og tekniske spørsmål.

Utskrift

av protokoll for Domkirken menighetsråd, Kristiansand, i møte 12.12.2018:

Sak 72/2018 – Høring ang. arbeidet med ny kirkeordning

På grunnlag av vedlagt forslag til høringsuttalelse, datert 12.12.2018, om Kirkerådets utkast til ny kirkeordning ble det i møte for Domkirken menighetsråd gjort følgende

VEDTAK:

Domkirken menighetsråd slutter seg ensstemmig til forslaget til høringsuttalelse om Den norske kirkes ordning.

